

## **Eindadvies Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten**

24 oktober 2016

### **1. Inleiding**

De Reviewcommissie (hierna commissie) heeft kennisgenomen van:

- de prestatieafspraken zoals vastgelegd in de beschikking van 3 november 2012,
- de rapportage van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten van 28 juni 2016 over voornoemde prestatieafspraken van 3 november 2012 in het jaarverslag 2015.

De commissie heeft op 5 september 2016 een gesprek gevoerd met het College van Bestuur van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (hierna AHK). Naar aanleiding van vragen van de commissie heeft de AHK de rapportage toegelicht.

In dit advies geeft de commissie – op basis van de schriftelijke informatie en het gevoerde gesprek – haar oordeel over de resultaten van bovengenoemde afspraken.

In dit advies komen achtereenvolgens aan de orde:

- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijs en onderzoek (profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie) geformuleerde ambities;
- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces geformuleerde ambities;
- het eindadvies van de commissie aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De commissie merkt op dat zij het voorstel voor de prestatieafspraken van de AHK in 2012 heeft beoordeeld als 'zeer goed'. In 2012 heeft de AHK ambities geformuleerd voor de verplichte indicatoren bij onderwijskwaliteit en studiesucces. Bijlage 1 bevat een overzicht van de realisatie in 2015.

### **2. Profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie**

#### **2.1 Profilering onderwijs**

##### **Onderwijsdifferentiatie**

De ambities van de AHK met betrekking tot profilering van het onderwijs zijn sterk verbonden met uitvoering van de afspraken in het sectorplan 'Focus op toptalent' en de latere uitwerkingsnota's daarbij. De AHK behaalt in de academies voor muziek ruimschoots, en in theater eveneens de beoogde reducties, en zet nu in op het realiseren van de zwaarste reductie, 18% minder studenten bij de balletacademie, in 2018. In totaal is er in 2015 nog een overschrijding van 1,3% van het beoogde studentenaantal, wat ruim binnen de door de sector afgesproken marge van 5% valt. De nu nog bestaande overschrijding in de sector dans wordt volgens de AHK ondanks de instroomreductie deels veroorzaakt doordat minder studenten uitvallen, 'op zich positief en een "goed" teken', zoals de AHK schrijft in haar jaarverslag. Een ander deel heeft te maken met studenten die langer over hun studie doen dan verwacht.

Tot de excellentietrajecten voor onderwijs aan en de begeleiding van jong toptalent in de AHK die in de prestatieafspraken een prominente plaats innamen, behoren de pre-

bachelor voorzieningen bij de Nationale Balletacademie en het Conservatorium van Amsterdam. Het Young Bachelor-programma in de NBA verkreeg een Sirius-subsidie als excellentieprogramma. Aan deze voorzieningen en aan de aansluiting ervan op de bacheloropleidingen is de laatste jaren veel aandacht besteed.

### **Onderwijsaanbod**

Ten tijde van het afsluiten van de prestatieafspraken had de AHK geen ambities om het onderwijsaanbod te veranderen op grotere schaal dan de voortdurende aanpassing van afstudeerrichtingen en dergelijke aan veranderende eisen van het werkveld; handhaving van kwaliteit en diversiteit stonden voorop. Op de lange termijn heeft de AHK wel behoefte aan ruimte voor experiment en voor vernieuwing van het onderwijsaanbod, bijvoorbeeld via online-onderwijs, dat in de kwaliteitsimpuls sinds 2015 een van de vier projectlijnen is geworden. Concrete plannen voor 2016 noemt zij in haar jaarverslag bijvoorbeeld in de sector dans en voor meer verbinding tussen masteropleidingen.

## **2.2 Onderzoek en valorisatie**

### **Zwaartepuntvorming**

In de prestatieafspraken memoreerde de commissie dat de ambities van de AHK als uitgangspunt hadden voortzetting van de sterke relatie van onderwijs en onderzoek met het werkveld en dat de AHK haar nationale en internationale positie wilde verstevigen. De commissie stelde toen vast dat de AHK een heldere focus had op de creatieve sector en haar studenten wenste voor te bereiden op het ondernemerschap.

In 2015 stelt de AHK dat onderzoek vooral dient bij te dragen aan de ontwikkeling van het onderwijs en van het vakgebied. De Validatiecommissie Kwaliteitszorg Onderzoek (VKO) heeft het onderzoeksbeleid beoordeeld, waarop in 2015 gewerkt werd aan het formuleren van facultaire onderzoekprogramma's. Ten aanzien van de nationale positie wordt melding gemaakt van de nationale wetenschapsagenda. Internationalisering staat nu meer in de aandacht in de AHK-academies vanuit onderwijs- dan vanuit onderzoeksperspectief, al tonen bijvoorbeeld ettelijke Erasmus+-projecten en internationaal benoemde *artists in residence* aan dat ook de kennisontwikkeling in de AHK zich internationaal oriënteert. Er zijn vijf facultaire lectoraten en een AHK-breed lectoraat Kunst- en cultuureducatie; dat betekent een reductie van het aantal faculteit overschrijdende lectoraten ten opzichte van 2012 en toont toegenomen zwaartepuntvorming voor de AHK als geheel op het terrein van onderzoek naar kunst- en cultuureducatie. Met de zwaartepunten in haar onderzoek sluit de AHK expliciet aan op de topsector creatieve industrie. Het Centre of expertise waarvan de AHK *founding partner* was, het Amsterdam Creative Industries Network (ACIN), vormt niet alleen een zwaartepunt van het onderzoek in de AHK, maar kan gezien worden als de aanjager ervan in recente jaren. Onderzoekactiviteiten van diverse academies zijn erin ondergebracht. De AHK neemt de leiding in enkele van de Labs die ACIN uitmaken. In 2014 oordeelde de Reviewcommissie positief over de voortgang van ACIN.

Zoals in 2012 werd geambieerd, zijn er in 2015 diverse promoties afgerond; andere promotievouchers leidden tot nu nog lopende dissertatieonderzoeken.

### **Valorisatie**

De nauwe banden tussen de AHK en de soms zeer prestigieuze partners in de Amsterdamse kunstwereld zoals Het Nationale Ballet en het Koninklijk Concertgebouworkest zijn niet alleen een verrijking van het onderwijs maar kunnen

tevens gelden als locaties voor valorisatie. Ook de post-initiële opleiding 'Beroepskunstenaar in de Klas' is daarvan een voorbeeld. Ondernemerschapselementen zijn in de afgelopen jaren in de diverse academies meer in het curriculum opgenomen. Daarnaast is de AHK partner in het Amsterdam Center for Entrepreneurship (ACE), samen met UvA, VU en HvA. De activiteiten in het kader van ACE betreffen tevens evenementen georganiseerd door en met studenten van de AHK. Naar schatting van de AHK maakten 35 studenten en docenten in 2015 gebruik van het aanbod aan ondernemerschapsactiviteiten van ACE.

### **2.3 Voortgang ten aanzien van profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie**

De commissie stelt vast dat de AHK goed voortgang maakt ten aanzien van profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie. De AHK realiseerde vele van haar ambities geheel of grotendeels, zoals de uit het sectorplan KUO voortvloeiende. Zij sluit in haar onderzoek- en valorisatieactiviteiten goed aan bij de topsector creatieve industrie. Vele activiteiten van docenten en studenten zijn daarbij gelieerd aan de deelname van academies van de AHK aan het Centre of expertise ACIN.

## **3 Onderwijskwaliteit en studiesucces**

### **3.1 Onderwijskwaliteit en excellentie**

Als indicator van excellentie koos de AHK er in 2012 voor om het aandeel studenten in door de NVAO als goed of excellent beoordeelde studierichtingen op het toenmalige, hoge peil te handhaven. Op dat moment stond 75% van de studenten aan een opleiding ingeschreven die goed of excellent genoemd kon worden. Vanwege dat hoge aandeel concludeerde de commissie toen dat de AHK voldeed aan eisen voor aanhoudende bewezen hoge kwaliteit. De AHK rapporteert over 2015 dat het aandeel studenten daarin niet gehandhaafd is op de beoogde 75%, maar is gedaald naar 70,3%.

De AHK rapporteert over de volgende maatregelen die zij heeft genomen met het oog op de verbetering van de kwaliteit. De AHK voert aan dat het nieuwe accreditatiestelsel ten tijde van het sluiten van de prestatieafspraken nog maar nauwelijks van start was gegaan en dat er nog geen ervaring was met hoe restrictief of indulgent de NVAO zou zijn met het toekennen van goede of excellente beoordelingen. Twaalf van de zestien (75%) sindsdien opnieuw geaccrediteerde opleidingen hebben een zo positief eindoordeel verkregen. Tot de overige vier behoort de Reinwardt Academie, de enige academie van de AHK waarin geen selectie van studenten aan de poort plaatsvindt, omdat de bacheloropleiding Cultureel Erfgoed niet behoort tot de kunstensector. De AHK toont aan dat door de groei van het aantal studenten in de opleiding Cultureel Erfgoed aan de Reinwardt Academie, en terugloop ervan in diverse kunstopleidingen, deze opleiding steeds zwaarder meetelt in het totale studentenaantal. Dit verklaart mede het gedaalde percentage studenten in goede of excellente studierichtingen. Met ingang van het studiejaar 2015–2016 zijn daar wel decentrale selectie met een capaciteitsfixus en de studiekeuzecheck ingevoerd. Ook betoogt de AHK dat ze in die academie in recente jaren vele maatregelen getroffen heeft om de onderwijssituatie te verbeteren. Daarbij voert de AHK aan dat de externe oordelen over de studie Cultureel Erfgoed zeer positief zijn. In de accreditatieprocedure werden twee van de drie standaarden als goed beoordeeld. De studenttevredenheid in de Reinwardt Academie neemt op diverse aspecten toe en loopt niet of nauwelijks achter bij de rest van de AHK, waar bijvoorbeeld de gemiddelde tevredenheid met de studie in het algemeen 4,1 is, significant boven de 3,8 in het gehele hbo en ook hoger dan in de andere kunsthogescholen. Ook alumni zijn in steeds grotere mate zeer tevreden over hun studie. Ten slotte brengt de AHK onder de aandacht dat zij

als een van de weinige kunsthogescholen een positief oordeel heeft behaald op de instellingstoets kwaliteitszorg.

De commissie stelt vast dat de opleiding Cultureel Erfgoed in 2012 reeds populair was en dat de daling van studenten in andere opleidingen vanuit het sectorplan te voorzien was. Het toenemende gewicht van de Reinwardt Academie in het studentenaantal had daarom geen verrassing behoeven te zijn voor de AHK. Anderzijds stelt de commissie vast dat één andere hogeschool voor de kunsten zich voor een gelijksoortige situatie gesteld ziet. De commissie tekent daarbij aan dat zij waardering heeft voor de hoge ambitie die uit de keuze van de AHK sprak, te meer daar dit gebeurde op een moment dat de feitelijke criteria en kansen op dergelijke hoge oordelen nog grotendeels onbekend waren. Ook waardeert zij dat driekwart van de opnieuw geaccrediteerde opleidingen als goed of excellent beoordeeld werden. Verder heeft de commissie kennisgenomen van de overige blijken van hoge kwaliteit die de AHK haar voorlegde.

### *Conclusie*

De commissie stelt vast dat de AHK er niet in is geslaagd haar ambitie met betrekking tot excellentie te verwezenlijken. De commissie beoordeelt niettemin, alles overwegende en na toelichting door de instelling, de resultaten ten aanzien van het aspect kwaliteit en excellentie als positief.

### **3.2 Studiesucces**

De ambities van de AHK in 2012 met betrekking tot de verplichte indicatoren voor studiesucces was een kleine verbetering ten aanzien van het bachelorrendement van herinschrijvers bij dezelfde instelling na C+1 (nominale studietijd + een jaar) van 76,2% naar 77,0%. Ook voor uitval in het eerste jaar werd een kleine verbetering nagestreefd (van 20,9% naar 20,0%) Switch naar andere opleidingen binnen de instelling was en is in de AHK verwaarloosbaar (ambitie was handhaving op 1%). Deze indicatoren van studiesucces vertoonden toen reeds relatief goede waarden, zoals in alle gespecialiseerde hogescholen voor de kunsten. De waarden van de desbetreffende indicatoren varieerden wat over de afgelopen jaren maar bleven uiteindelijk vrijwel stabiel. Het bachelorrendement was in 2015 76,3%, de uitval 20,8%. Switch daalde naar 0,4%.

De commissie constateert dat de AHK de volgende maatregelen heeft genomen met het oog op de verbetering van het studiesucces. Dat de in 2012 gestelde ambities voor rendement en uitval net niet helemaal bereikt zijn, wijt de AHK vooral aan de Reinwardt Academie, net als ten aanzien van excellentie. De AHK toont aan dat de andere opleidingen inderdaad betere resultaten ten aanzien van uitval en bachelorrendement bereikten; met alleen die studierichtingen zouden de ambities wel zijn bereikt. De maatregelen die de afgelopen jaren ter verbetering van de onderwijskwaliteit in de studie Cultureel Erfgoed zijn getroffen, waaronder aanpassingen in het studieprogramma, groepsgrootte en begeleiding, zoals intensieve coaching van de groep langstuderenden, beogen het rendement te doen stijgen en de uitval te laten dalen.

De commissie constateert dat in de afgelopen jaren ten aanzien van rendement en uitval weinig vooruitgang geboekt is in de richting van de ambities, maar overweegt dat het gaat om verschillen van minder dan een procent, dus bij een instelling met de omvang van de AHK om minder dan een handvol studenten. De commissie accepteert de argumentatie van de AHK dat dit vooral ligt aan een van haar studierichtingen. In deze studierichting, Cultureel erfgoed, heeft de AHK vele maatregelen genomen. Van sommige maatregelen, zoals de recent ingestelde numerus fixus, zijn pas in de komende jaren resultaten te verwachten. De commissie stelt vast dat de AHK desondanks al jarenlang

zeer positieve resultaten bereikt ten aanzien van rendement, uitval en switch en dat die resultaten goed vergelijkbaar zijn met die van de andere KUO-instellingen.

#### *Conclusie*

De commissie concludeert dat de AHK er vrijwel in is geslaagd haar ambities met betrekking tot uitval en rendement te verwezenlijken, en haar ambitie voor switch wel heeft gerealiseerd. De commissie beoordeelt, alles overwegende en na toelichting door de instelling, de resultaten ten aanzien van het aspect studiesucces als positief.

### **3.3 Maatregelen met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten**

De AHK rapporteert dat in al haar voltijd bacheloropleidingen het aantal contacturen per week in het eerste studiejaar al bij het maken van de prestatieafspraken boven de in de hoofdlijnakkoorden verwoorde norm van twaalf uur lag, hetgeen nog steeds het geval is. Voor wat betreft de professionalisering van docenten uitgedrukt in master- of doctorsgraden stelde de AHK in haar prestatieafspraken dat de helft van de docenten een dergelijk diploma zou moeten bezitten. In 2011 bezat 47% een master- of doctorsgraad; de 50%-drempel werd in 2015 met 1,5 procentpunt overschreden. Voor wat betreft de indirecte kosten streefde de AHK naar handhaving van de waarde van de indicator (1,69). Deze ambitie is met een waarde van 1,66 in 2015 vrijwel behaald.

De commissie constateert dat de AHK de volgende factoren noemt die het resultaat beïnvloeden hebben. Ten aanzien van de indirecte kosten voert de AHK aan dat de verschillen klein zijn en deels een gevolg zijn van 'jaarlijkse schommelingen in de personeelssamenstelling'. Zij wijst echter tevens op de al jaren voortbestaande onzekerheden ten gevolge van de veranderende wetgeving voor docenten op freelancebasis (Wet Werk en Zekerheid). De AHK is erop gericht om de mogelijkheid te behouden experts uit de beroepspraktijk een bijdrage te laten leveren aan het onderwijs. Het aandeel gastdocenten varieert per academie maar is gemiddeld voor de gehele AHK rond 20%. Daarnaast gaat de AHK ervan uit dat voor haar excellentiestreven in het onderwijs ook de docenten excellent moeten zijn, dat het echter vooral om excellentie in het werkveld moet gaan. Zij laat zien dat de benoemingsvereisten voor praktijkdocenten dienovereenkomstig hoog zijn.

De commissie constateert dat de gehele sector kunstonderwijs, meer dan andere sectoren in het hbo, geraakt wordt door de onzekerheden rond de Wet Werk en Zekerheid. De commissie stelt ook vast dat diverse kunstonderwijsinstellingen op verschillende wijzen proberen op de verwachte toekomstige situatie ten aanzien van freelancedocenten te anticiperen en dat dat bij vrijwel alle ertoe leidt dat zij ofwel de ambities met betrekking tot docentkwaliteit, ofwel die ten aanzien van indirecte kosten niet realiseren.

#### *Conclusie*

De commissie concludeert dat de ambities van de AHK met betrekking tot docentkwaliteit en intensiteit van het onderwijs zijn gerealiseerd, en dat de ambitie ten aanzien van indirecte kosten vrijwel is gerealiseerd. De commissie beoordeelt, alles overwegende en na toelichting door de instelling, de resultaten ten aanzien van het aspect maatregelen ter bevordering van onderwijskwaliteit als positief.

### **3.4 Aanvullende overwegingen**

In aanvulling op bovengenoemde overwegingen wijst de commissie op het volgende. De commissie heeft met name waardering voor het aanhoudend hoge niveau van studiesucces en het, ook door de commissie al in 2012 erkende, aanhoudend hoge niveau van kwaliteit in de AHK.

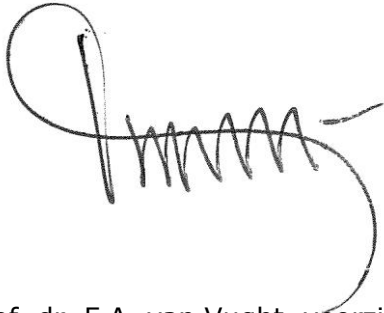
### **4. Advies aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap**

In verband met het vaststellen van de gevolgen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, van het Besluit experiment prestatiebekostiging (Staatsblad 2012, 534) komt de commissie op grond van de beoordeling van de rapportage van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten tot het volgende advies aan de minister van OCW.

De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van:

1. het aspect onderwijskwaliteit/excellentie als positief,
2. het aspect studiesucces als positief, en
3. het aspect maatregelen als positief.

Namens de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large initial 'F' followed by a series of loops and a long horizontal stroke.

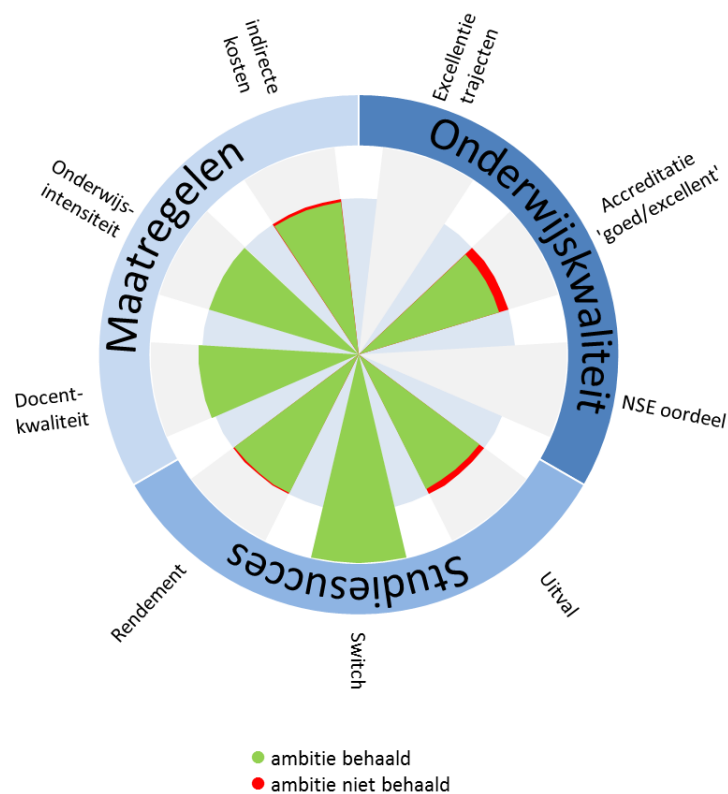
prof. dr. F.A. van Vught, voorzitter

## Bijlage 1

### Scores verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

|   | nulmeting | ambitie | realisatie 2015 |
|---|-----------|---------|-----------------|
| Uitval                                    | 20,9%     | 20,0%   | 20,8%           |
| Switch                                    | 1%        | 1%      | 0,4%            |
| Bachelorrendement                         | 76,2%     | 77,0%   | 76,3%           |
| Studenten in opleidingen 'goed/excellent' | 75,0%     | 75,0%   | 70,3%           |
| Docentkwaliteit                           | 47%       | 50%     | 51,2%           |
| Onderwijsintensiteit                      | 0%        | 0%      | 0%              |
| Indirecte kosten; ratio OP/OOP            | 1,69      | 1,69    | 1,66            |

### Ratio realisatie 2015 en ambitie



In bovenstaande figuur wordt de realisatie op de verplichte indicatoren weergegeven in relatie tot de ambitie op die indicatoren. Als de realisatie de ambitie overstijgt is het segment groter dan de binnenste cirkel. Blijft de realisatie achter bij de ambitie dan kleurt het niet behaalde deel van de ambitie rood. Hoe groter het rode gedeelte hoe verder de realisatie relatief van de ambitie verwijderd is gebleven.